

Scenariusz lekcji: Moje uprawnienia jako ucznia.

Rekomendowany poziom edukacyjny: III (gimnazjum)

Autor: Piotr Sienkiewicz

Cele lekcji:

Po lekcji uczniowie:

- potrafią wymienić uprawnienia ucznia
- wiedzą na podstawie jakich dokumentów formułowane są uprawnienia ucznia
- rozumieją różnicę między prawami człowieka/dziecka a uprawnieniami ucznia
- analizują przyczyny trudności w korzystaniu ze swoich uprawnień i wiedzą jak reagować na takie sytuacje.

Metody nauczania:

- Pogadanka
- Dyskusja
- Aktywizujące: burza mózgów; diamentowy ranking;
- Metaplan
- Praca z tekstem

Forma pracy:

- Zbiorowa
- W grupach

Środki dydaktyczne:

- Tablica / flipchart
- Materiały dodatkowe – załączniki 1-3

Cele edukacyjne:

Są zgodne z podstawą programową przedmiotu wiedza o społeczeństwie dla III etapu edukacji. Cel szczegółowy: pkt. 2. *Życie społeczne/ Uczeń: charakteryzuje życie szkolnej społeczności, w tym rolę samorządu uczniowskiego; wyjaśnia, na czym polega przestrzeganie praw Ucznia.*

Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Faza wprowadzająca:

5 min

Przedstaw uczniom temat i cele lekcji. Wyjaśnij, co oznacza posiadanie prawa do czegoś [np. *możliwość postępowania lub korzystania z czegoś w określony sposób, zagwarantowana normami prawnymi*]. Poproś uczniów, aby wykorzystując metodę burzy mózgów, podali przykłady praw, którymi dysponują. Zapisuj wszystkie pomysły na tablicy.

Kiedy pomysły się wyczerpią lub tablica zostanie zapisana, uczniowie powinni pogrupować prawa w oddzielne kategorie. Każdej kategorii przyporządkuj kolor bądź symbol. Dzięki temu łatwiej będzie uchwycić różnorodny charakter poszczególnych praw. Na koniec powiedz, że właśnie udało im się stworzyć własny katalog praw ucznia. Teraz czas porównać go z „prawdziwym” zbiorami praw.

Faza realizacyjna:

12 min.

Poinformuj uczniów, że nie ma jednego dokumentu, w którym zapisane są wszystkie przysługujące im prawa. Wyjaśnij, że tak jak wszystkim ludziom na świecie tak i im przysługują szczególne prawa – prawa człowieka. Szczególny charakter tych praw polega na tym, że są przyrodzone, powszechne, niezbywalne i nienaruszalne¹. Zapytaj się uczniów, co według nich oznacza sformułowanie „niezbywalne i nienaruszalne prawa”. Są to prawa, których nikt nie może odebrać, nawet sam człowiek nie może się ich zrzec. Wykorzystując załącznik nr 1 krótko zaprezentuj przykłady praw człowieka.

Dodaj, że obok praw człowieka sformułowano również prawa dziecka. Tak jak prawa człowieka są to prawa podstawowe. Mają one służyć ochronie młodych ludzi, którzy m.in. ze względu na swój wiek i ograniczenia w wyrażaniu własnej woli (podejmowania decyzji i brania za nie odpowiedzialności) występują ze słabszej pozycji niż dorośli i władze publiczne. Posługując się załącznikiem nr 2 zaprezentuj uczniom wybrane przykłady praw dziecka.

Zwróć uwagę, że tematem dzisiejszej lekcji nie są ani prawa człowieka ani prawa dziecka, lecz tzw. prawa ucznia. Są one związane ze ściśle określoną rolą społeczną – czyli byciem uczniem. Zapytaj się, które prawa są najszersze, dotyczą największej grupy ludzi a które zdaniem uczniów najwęższej. Możesz posłużyć się załącznikiem nr 3.

Podkreśl, że prawa ucznia wynikają z praw człowieka i praw dziecka. W przeciwieństwie do praw podstawowych prawa ucznia nie są powszechne, przyrodzone, niezbywalne i nienaruszalne. Wręcz przeciwnie - mogą zostać odebrane. Dlatego powinno się je nazywać nie prawami lecz

¹ Powszechność praw człowieka oznacza, że obowiązują na całym świecie i przysługują każdemu człowiekowi. Przyrodzoność, świadczy o tym, że każdy człowiek nabywa je w chwili narodzin. Niezbywalność uniemożliwia zrzeczenie się ich przez człowieka a nienaruszalność odebrania ich przez jakiegokolwiek władze państwowe.

uprawnieniami². Zachęć uczniów, aby ponownie przyjrzei się swojemu „katalogowi praw ucznia” i ocenili, które z tych uprawnień faktycznie nimi są.

25 min.

Podziel uczniów na 4-5 osobowe grupy. Rozdaj fragmenty dokumentów z polskiego prawa oświatowego zawierające informacje dotyczące uprawnień uczniów (załącznik nr 4). Wykorzystaj przede wszystkim statut i wewnątrzszkolny system oceniania Waszej szkoły (przykładowe fragmenty zawiera załącznik nr 5).

Wytłumacz, że zadanie polega na zastanowieniu się i uzgodnieniu przez każdą grupę, które uprawnienia są dla uczniów najważniejsze. Poszczególne uprawnienia wpisują w odpowiednie miejsca diamentu (załącznik nr 6). Następnie poproś poszczególne grupy o zaprezentowanie swoich prac i krótkie uzasadnienie dokonanych wyborów. W ramach podsumowania porównaj uszeregowanie uprawnień w poszczególnych grupach.

Uwaga: Głównym celem tego zadania jest zapoznanie uczniów z ich uprawnieniami. Dlatego ważne jest, aby dokładnie przeczytali i przedyskutowali dokumenty. Możesz zaangażować te wewnątrzgrupowe rozmowy stawiając pytania: Z których uprawnień byłoby Wam najtrudniej zrezygnować? Które uprawnienia dają wam szansę wpływania na to co dzieje się w szkole? Z których uprawnień najczęściej korzystacie, a z których najrzadziej?

Następnie poproś każdą grupę, aby wybrała jedno uprawnienie, z którego korzystanie jest jej zdaniem najbardziej utrudnione. Wykorzystując metodę meta planu uczniowie odpowiadają na pytania:

Jak jest?

Jak powinno być?

Dlaczego nie jest tak jak powinno być?

Co mogę zrobić żeby było tak jak powinno być?

² W polskim prawie oświatowym pojęcia praw dziecka i praw ucznia oraz uprawnień są często używane wymiennie. Autor niniejszego scenariusza traktuje prawa człowieka oraz prawa dziecka jako podstawowe prawa podmiotowe stanowiące źródło uprawnień uczniów zawartych m.in. w Ustawie o systemie oświaty; Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych; Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów przedszkola oraz publicznych szkół. Dodatkowo powinno wyróżnić się przywileje uczniowskie, czyli możliwości podejmowania działań szczególnie korzystnych dla uprawnionych. Przykładem przywileju jest „szczęśliwy numer”, bądź ograniczenie ilości kartkówki w danym tygodniu.

Na koniec uczniowie prezentują wyniki swojej pracy. Zwróć uwagę na odpowiedzi na ostatnie pytanie. Podkreśl sposoby, w jaki uczniowie mogą reagować na przypadki nieprzestrzegania przez dorosłych ich uprawnień.

Faza podsumowująca

3 min

Poproś, aby jeden z uczniów przypomniał jakie były cele lekcji. Następnie poproś uczniów o odpowiedź na ile ich zdaniem udało się osiągnąć zakładane rezultaty lekcji. Osoby, które uważają że:

- w pełni – podnoszą do góry wyprostowany kciuk,
- częściowo – pokazują wyprostowany kciuk ułożony w poziomie
- nie zrobili postępu albo bardzo mały – pokazują wyprostowany kciuk skierowany do ziemi.

ZAŁĄCZNIK NR 1 „Prawa człowieka”

Prawa człowieka

ma prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa

Nie wolno nikogo samowolnie pozbawiać jego własności

Nie wolno nikogo torturować ani karać lub traktować w sposób okrutny, nieludzki lub poniżający

prawo do posiadania obywatelstwa

prawo do szczęścia

prawo do pacy

prawo do nauki

Dokumenty, np.:

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka / Zgromadzenie Ogólne ONZ 10.12.1948

Międzynarodowe Pakty Praw Człowieka / Zgromadzenie Ogólne ONZ 16.12.1966

ZAŁĄCZNIK nr 2 „Prawa dziecka”

Prawa dziecka

nie rekrutowania do wojska poniżej 15 roku życia

do wolności od przemocy fizycznej lub psychicznej

do informacji

swobody myśli, sumienia i wyznania

do wypoczynku i czasu wolnego

do znajomości swoich praw

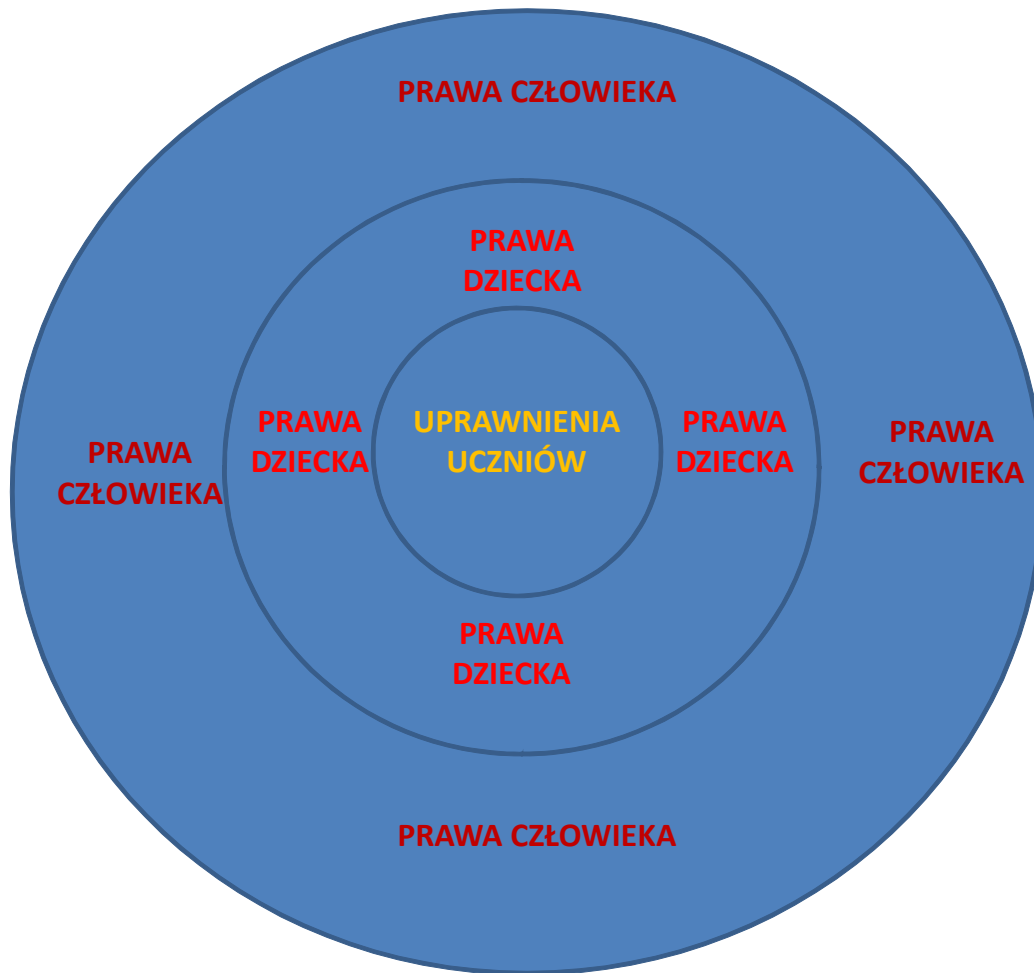
prawo stowarzyszania się

Dokumenty, np.:

Konwencja o prawach dziecka / Zgromadzenie Ogólne ONZ 20.11.1989

ZAŁĄCZNIK nr 3 „Relacje między prawami”

ZAŁĄCZNIK nr 4 „UPRAWNIENIA UCZNIÓW”

We fragmentach poniższych dokumentów znajdźcie uprawnienia uczniów. Zastanówcie się:

- Z których uprawnień byłoby Wam najtrudniej zrezygnować?
- Które uprawnienia dają wam szansę wpływania na to co dzieje się w szkole?
- Z których uprawnień najczęściej korzystacie, a z których najrzadziej?

Następnie uzupełnijcie schemat karo wpisując wybrane uprawnienia, które uznaliście za najważniejsze, średnio ważne i najmniej.

USTAWA z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty

Art. 55

5. Samorząd [uczniowski] może przedstawiać radzie szkoły lub placówki, radzie pedagogicznej oraz dyrektorowi wnioski i opinie we wszystkich sprawach szkoły lub placówki, w szczególności dotyczących realizacji podstawowych praw uczniów, takich jak:

- 1) prawo do zapoznawania się z programem nauczania, z jego treścią, celem i stawianymi wymaganiami;
- 2) prawo do jawnej i umotywowanej oceny postępów w nauce i zachowaniu;
- 3) prawo do organizacji życia szkolnego, umożliwiające zachowanie właściwych proporcji między wysiłkiem szkolnym a możliwością rozwijania i zaspokajania własnych zainteresowań;
- 4) prawo redagowania i wydawania gazety szkolnej;
- 5) prawo organizowania działalności kulturalnej, oświatowej, sportowej oraz rozrywkowej zgodnie z własnymi potrzebami i możliwościami organizacyjnymi, w porozumieniu z dyrektorem;
- 6) prawo wyboru nauczyciela pełniącego rolę opiekuna samorządu.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. z 2007r. nr 83 poz. 562 z późn. zm.).

Z powyższego rozporządzenia wynikają prawa do:

- 1) Informowania ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i jego zachowaniu oraz postępach w tym zakresie, udzielanie pomocy w planowaniu swojego rozwoju, motywowanie ucznia do dalszych postępów w nauce i zachowaniu.
- 2) Informowania uczniów o wymaganiach edukacyjnych z zajęć obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych, o sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych, o warunkach i trybie uzyskania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych i oceny zachowania.
- 3) Jawności ocen oraz ich uzasadniania przez nauczyciela na wniosek ucznia lub jego rodziców,
- 4) Wglądu do sprawdzonych i ocenionych pisemnych prac kontrolnych oraz do innej dokumentacji dotyczącej oceniania ucznia.
- 5) Poinformowania ucznia i jego rodziców o przewidywanych ocenach rocznych z zajęć edukacyjnych i zachowania, w terminie i formie określonych w statucie szkoły.
- 6) Stwarzania uczniowi możliwości uzupełnienia braków, jeżeli stwierdzono, w wyniku klasyfikacji śródrocznej, że poziom osiągnięć edukacyjnych ucznia uniemożliwi lub utrudni kontynuowanie nauki w klasie programowo wyższe

Rozporządzenie Ministra edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w szkołach publicznych (Dz. U. z 1992 r. Nr 36, poz. 155 z późn. zm.)

1. W publicznych szkołach podstawowych, gimnazjach, ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych, [...]organizuje się w ramach planu zajęć szkolnych naukę religii i etyki:
 - 1) w szkołach podstawowych i gimnazjach - na życzenie rodziców (opiekunów prawnych),
 - 2) w szkołach ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych - na życzenie bądź rodziców (opiekunów prawnych), bądź samych uczniów; po osiągnięciu pełnoletności o pobieraniu religii i etyki decydują sami uczniowie.
2. Uczestniczenie lub nieuczestniczenie w przedszkolnej albo szkolnej nauce religii lub etyki nie może być powodem dyskryminacji przez kogokolwiek w jakiegokolwiek formie.

ZAŁĄCZNIK nr 5 „STATUT SZKOŁY i WSO” (przykładowe fragmenty)

Uprawnienia ucznia:

Uczeń ma uprawnienia do:

- udziału w konkursach, olimpiadach, zawodach,
- udziału w zabawach i dyskotekach szkolnych o charakterze rozrywkowo – rekreacyjnym,
- otrzymywaniu nagród i wyróżnień,
- udziału w zajęciach pozalekcyjnych
- korzystania z pomieszczeń szkolnych, sprzętu, środków dydaktycznych,
- pomocy w przypadku trudności w nauce,
- korzystania z poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego i zawodowego

Uczeń ma przywileje³ do

- bycia nieprzygotowanym 1 raz w semestrze z przedmiotu gdy jest 1 godzina tygodniowo; 2 razy w semestrze przy 2 – 3 godzin tygodniowo; 3 razy w semestrze przy 4 – 6 godzin tygodniowo, po uprzednim zgłoszeniu przed lekcją nauczycielowi prowadzącemu;
- możliwość nieprzygotowania po długiej nieobecności w szkole,
- kartkówki z 3 ostatnich lekcji,
- 2 sprawdziany w ciągu tygodnia.

³ W związku z tym, że przywilej jest tu traktowany jako szczególny rodzaj uprawnienia (patrz przypis nr 2.) możesz przedstawić go uczniom jako jedno z „normalnych” uprawnień bądź przedstawić uczniom różnicę między tymi dwoma pojęciami.

ZAŁĄCZNIK nr 6 „SCHEMAT KARO”

